

Markéta Gregorová, Lidská práva v americké revoluci, bakalářská práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích 2013.

Posudek vedoucího bakalářské práce

Předkládaná bakalářská práce se zabývá filozofií lidských práv v pojetí amerického revolucionáře a duchovního Johna Witherspoona. Téma je výrazným příspěvkem k české historické vědě, která zatím nebrala v potaz, že americká revoluce neměla jen ekonomické příčiny, ale že americká maloburžoazie byla motivovaná i politickými cíli. V české historiografii zatím zdůraznila tuto skutečnost dostatečně silně jen křesťansky orientovaná disidentka Božena Komárková, která chápala Ameriku jako kolébku nábožensky sankcionovaných lidských práv. Původ této myšlenky viděla u puritánů, kteří uprchli z Anglie do Ameriky. Její teze byla samozřejmě značně závislá na interpretaci Georga Jellineka, ale svým způsobem byla pravdivá, protože náboženské zakotvení lidských práv zdůrazňuje i dnes uznávaná interpretace Johna Dunna, který se zabývá filozofií Johna Locka.

Pro české prostředí je výzkum amerických počátků filozofie lidských práv významný také proto, že šlo o republiku, zatímco v Evropě v době osvícenství převažovaly monarchie. Filozofická zkoumání amerických myslitelů se tedy odehrávala v odlišném kontextu, v republice, kde demokracie nebyla jen teorií. Přesto se filozofii lidských práv věnovalo překvapivě málo amerických revolucionářů. Zatímco Jefferson vytvořil klíčové dokumenty, filozofický spis, kde by novou teorii podepřel, nenapsal. Tomuto úkolu se věnoval právník James Wilson a duchovní John Witherspoon. Teprve později se ve Francii zaměřil na toto téma i Thomas Paine, ale jeho pozornost platila francouzské deklaraci.

Markéta Gregorová se zaměřila na stručný, avšak klíčový spis Johna Witherspoona. Ve své práci objasňuje skvělým způsobem stav bádání a vývoj názorů na problematiku lidských práv v americké historiografii. Představuje při tom všechny klíčové příspěvky k této problematice, včetně Jellineka. Součástí přehledu je i zdařilé představení směru dějiny idejí v anglosaské historiografii. V druhé části objasňuje Gregorová původ myšlenky v anglickém konstitučním vývoji a ve filozofii, má na mysli hlavně Locka. Tady se dopustila však asi nejvážnějšího prohřešku. Myně totiž vysvětluje, že v Lockově filozofii je výklad natural rights, z nichž nejvýznamnější je prý právo na vlastnictví. Ve skutečnosti však Locke hovořil o vlastnictví ve smyslu toho, co je člověku vlastní, měl tím na mysli to, čemu dnes říkáme lidská práva. Pojmu natural rights, ani human rights ještě neužíval.

Po stručném shrnutí života Johna Witherspoona ve třetí části následuje rozbor jeho spisu ve čtvrté části. Tato interpretace je obtížná, protože vyžaduje přizpůsobení se zcela odlišnému způsobu argumentace, který uplatnil kalvínský duchovní, který pocházel ze Skotska a působil v Americe. Myslím, že autorčin přístup je citlivý, respektuje členění a logiku textu a zdařile rekonstruuje nábožensky zakotvené pojetí práv, včetně jeho názorů na politické uspořádání, v němž překvapivě neobhajoval demokracii coby politický ideál.

Práce byla na poslední chvíli dodělávána ve spěchu, což se projevilo na její konečné podobě. Místy chybí předložky, někdy se tu nacházejí překlady a zbytečné chyby v názvech knih v poznámkách pod čarou. Božena Komárková se nezabývala pojetím práv ve XIV. stol., ale v XIX. stol., jinde zase chybí písmeno ve slově religious atp. Na práci však oceňuji schopnost autorky zorientovat se v historiografii a v názorových

proměnách, stejně jako toho, že zvládla nastudovat základní tendence vývoje lidských práv v anglických a amerických dějinách. Toto téma není v české historiografii vůbec obvyklé a je zatíženo mnoha klišé materialistického pojetí dějin. Jelikož tyto hlavní úkoly autorka zvládla, doporučuji její práci k obhajobě a navrhuji hodnotit pořad ještě stupněm

výborně.

Praha 19. 8. 2013

Handwritten signature of Ivo Cerman in blue ink.

PhDr. et Dr. phil. Ivo Cerman, Ph.D.